

Zpráva o realizaci Záchranného programu hořečku mnohotvarého českého (*Gentianella praecox* ssp. *bohemica*) v České republice v roce 2022

V následujícím přehledu jsou uvedeny aktivity realizované v rámci ZP v roce 2022.

V roce 2022 byla opatření kapitoly Péče o biotop hrazena z různých finančních zdrojů, a to dotačních nástrojů POPFK, NPO-POPFK, PPK, PRV AEO, OPŽP a LIFE. Využívány byly rovněž rozpočty krajů a správ národních parků. Financování managementu lokalit zajišťované AOPK ČR je shrnuto v tabulce č. 1. Zdroje financování všech lokalit jsou shrnuty dále viz tab. č. 2 a 3.

Tab. 1: Finanční zajištění opatření péče o biotop – AOPK ČR.

č.	Lokalita	Financování	Regionální pracoviště AOPK ČR
26	Albrechtice u Sušice, NPP Pastviště u Fínů	PPK A	RP SCHKO Český les
34	Podvoří, Volský vrch	POPFK – int.	RP Jižní Čechy
35	Olymp	POPFK – int.	RP Jižní Čechy
37	Polná na Šumavě, bývalé lůmky	POPFK – int.	RP Jižní Čechy
38	Vyšný, louka nad cestou NPR Vyšenské kopce	PPK A	RP Jižní Čechy
42	Olešnice v Orlických horách, PR Hořečky	PPK A	RP Východní Čechy
47	Radonín, PP Na Kopaninách	NPO-POPFK int.	RP SCHKO Žďárské vrchy
48	Číchov, sjezdovka Na Jalovci		
51	Číchov, stráž u železniční zastávky Číchov		
48 ¹	Číchov, sjezdovka Na Jalovci	POPFK - int	RP SCHKO Žďárské vrchy
65	Olešnice v Orlických horách, sjezdovka U Židků	NPO-POPFK ext.	RP Východní Čechy
67	Horní Štěpánov, svah vrchu Větrák	PPK B	RP Olomoucko
70	NPR Vyšenské kopce, Bártlovy louky, Nové Dobrkovice	PPK A	RP Jižní Čechy

3.1 Péče o biotop

Z celkového počtu 32 prioritních lokalit lze k roku 2022 označit 3 za zaniklé. Management byl prováděn s výjimkou jedné na všech zbývajících lokalitách, z čehož na 18 byl hodnocen jako **optimální** popř. **dostatečný**, na 9 lokalitách jako **ne zcela dostatečný**. Po jedné lokalitě byl management vyhodnocen jako **zcela nevhodný** a **žádný**. Nedostatky v péči lze v zásadě shrnout do dvou bodů, kterými jsou pozdě provedená jarní seč případně její absence nebo vynechaný event. nedostatečně provedený jarní či podzimní výhrab lokality. Na jedné lokalitě byl proveden management **nevhodný pro hořečky**. Jedná se o lokalitu č. 33 PP Svätý kříž, louka nad městem, Chvalšiny. Zde probíhá celosezónní pastva skotu v režii majitele bez přihlédnutí ke specifikům péče o hořečkové lokality. **Žádný** management nebyl

¹ jedná se o management plochy (pozemek ve správě AOPK ČR), která navazuje na lokalitu č. 48 a mohla by být vhodným biotopem

ani v tomto roce realizován na lokalitě Horní Brzotice (lok. 66), která se nachází na aktivní dělostřelecké střelnici.

Na základě výsledků provedeného monitoringu je zřejmé, že péče o většinu lokalit se daří zajistit a probíhá v souladu s nároky druhu.

V rámci 18 „živých“ neprioritních lokalit byl **optimální** popř. **dostatečný** management realizován na 12 lokalitách. Na 1 lokalitě je možné označit probíhající management jako **ne zcela dostačující**. Stejně jako u prioritních lokalit spočívají nedostatky v absenci výhrabu a seče. Na 3 lokalitách byl prováděn management **nevhodný** bez ohledu na požadavky hořečků (lokalita č. 14 PR Opolenec, u jeskyně, č. 25 Dvorec, louka nad obcí a č. 74 Rychnov nad Kněžnou, u Červinků). **Žádný** management nebyl ani v tomto roce realizován na lokalitách č. 72 Domanice, při lesní cestě na SSZ svazích Hradce a č. 73 Domanice, bývalé meze s výsadbou lesních kultur na S svazích Hradce. Zde se jedná o zřejmě nepříliš perspektivní, malé populace.

Detailní přehled realizovaných opatření je uveden v příloze Monitoring hořečku mnohotvarého českého (*Gentianella praecox* subsp. *bohemica*) v ČR (sezóna 2022) zpracované ZO ČSOP Silvatica, RNDr. J. Brabcem. Součástí přílohy je zároveň **zhodnocení a návrh managementu pro následující období roku 2023**.

3.1.1 Seč

Seč byla realizována na 26 prioritních a 15 neprioritních lokalitách. Nedostatek, který při realizaci nastává, je špatné načasování, jehož vlivem může dojít k poškození hořečků v období jejich dlouhivého růstu, období kvetení a zrání semen. Častou příčinou je fenologický posun hořečku, případně absence druhé seče, u které je však nutné zhodnotit aktuální stav a úživnost konkrétní lokality. Příkladem ne zcela optimálního načasování mohou být např. prioritní lokality č. 31 PP Svatý kříž, JZ svahy, Chvalšiny a 32 PP Svatý kříž, S až SSZ svahy, Chvalšiny, jarní seč byla vynechána na lokalitě č. 6 Vlkonice, louka pod lesem.

3.1.2 Pastva

Pastva byla realizována na 5 prioritních a 2 neprioritních lokalitách. Vyhodnocení managementu jako nedostatečného nebo nevhodného z důvodu pastvy pramení ze dvou příčin: 1) nevhodná intenzita (nízká nebo naopak přílišná) – pastva musí být natolik intenzivní, aby narušila souvislost travního drnu a zároveň odebrala biomasu a netvořila se tak vrstva stařiny a mechů; 2) nevhodné načasování, přičemž pravidla jsou shodná s načasováním sečí. Nežřídko se také stává, že lokality hořečků bývají neřízeně přepaseny dobyt看em, který se nachází na vedlejších plochách. Dochází tak k poškození kvetoucích rostlin.

V loňském roce ale byla naprostá většina pasených lokalit obhospodařována vhodným způsobem. Výjimku tvořily dvě lokality, na kterých není management cíleně upraven s ohledem na požadavky hořečků tj. lokalita č. 33 PP Svatý kříž, louka nad městem, Chvalšiny a 74 Rychnov nad Kněžnou, u Červinků.

3.1.3 Vyhrabávání, vláčení a jiné narušování drnu

Narušování drnu bylo realizováno na 26 prioritních a 12 neprioritních lokalitách. Metody a frekvenci narušování drnu je nutné posuzovat individuálně pro každou lokalitu. Častou chybou je nízká intenzita výhrabu, která nezajistí úplné odstranění mechu a vrstvy stařiny. Na většině obhospodařovaných lokalit byl výhrab proveden kvalitně a pečlivě,

některé by zasloužily zásah větší intenzity, jako např. lokalita č. 3 PP Kozlovská stráň. Na některých lokalitách se v loňském roce výhrab realizovat nepodařilo jako např. na lokalitách č. 6 Vlkonice, louka pod lesem a č. 7 Vlkonice, loučka mezi lesíky.

3.1.4 Asanační opatření

Asanační práce probíhaly pouze v minimálním rozsahu. Lokality jsou dlouhodobě obhospodařovány a tak se v zásadě jedná o udržovací práce. Asanační opatření spočívala ve výřezu náletových dřevin.

Tab. 2: Péče o prioritní lokality hořečku v roce 2022:

Tabulka zahrnuje všechny „živé“ lokality. Na některých lokalitách se nepodařilo realizovat veškerá plánovaná opatření, ale při zajištění optimální péče v následujícím období nebudou mít na kvalitu péče o lokality zásadní vliv.

č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
2	Hartmanice, ochranářský koutek Hamižná	seč	-	výhrab	-	Správa CHKO Šumava	PPK A
3	PP Kozlovská stráň	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
6	Vlkonice, louka pod lesem	seč	-	výhrab	-	KÚ Plzeňského kraje	
8	Onšovice, PP Háje, osamocený holý vršek	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE
13	PR Opolenec, tzv. Vanického louka	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
26	Albrechtice u Sušice, NPP Pastviště u Fínů	seč	-	výhrab	-	AOPK – RP SCHKO Český les	PPK A
29	Kralovice, PR Kralovické louky ²	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ- SK SOUTH LIFE
30	Dobročkov, PR	seč	-	výhrab	-	KÚ	AEKO +

² Na lokalitě již 10 let nebyly pozorovány kvetoucí rostliny. Lokalita je součástí EVL Zlatý potok v Pošumaví, v rámci záchranného programu je nadále sledována.

	Dobročkovské hadce					Jihočeského kraje	projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
31	Chvalšiny, PP Svatý kříž – JZ svahy	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	rozpočet kraje
32	Chvalšiny, PP Svatý kříž – S až SSZ JZ svahy	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	rozpočet kraje
33	Chvalšiny, PP Svatý kříž – louka nad městem	-	pastva	-	-	péči provádí majitel – nejedná se o hořečkový management	
34	Podvoří, Volský vrch	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP Jižní Čechy	POPFK interní
37	Polná na Šumavě, bývalé lůmky	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP Jižní Čechy	POPFK interní
38	Vyšný, louka nad cestou NPR Vyšenské kopce	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP Jižní Čechy	PPK A
39	Hroby, úvozová cesta v PP Hroby	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
42	Olešnice v Orlických horách, PR Hořečky	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP Východní Čechy	PPK A
47	Radonín, PP Na Kopaninách	-	pastva	výhrab	-	AOPK ČR – RP Žďárské vrchy	NPO-POPFK
48	Číchov, sjezdovka Na Jalovci	seč	pastva	výhrab	-	AOPK ČR – RP SCHKO Žďárské vrchy	NPO-POPFK
51	Číchov, stráž u železniční zastávky Číchov	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP SCHKO Žďárské vrchy	NPO-POPFK
52	Protivanov, PP U Žlíbku	seč	-	-	-	KÚ Olomouckéh o kraje	
54	Dobrá Voda, u hájovny Pustina	seč	-	výhrab	-	Správa NP Šumava	OPŽP

55	Slučí Tah, okraj cesty	-	-	výhrab	-	Správa NP Šumava	OPŽP
56	Javorník, Tejmlov, tzv. Šťouralova louka	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	AEKO + projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
59	Pohorsko, louka pod studánkou	seč	-	-	asanace	KÚ Plzeňského kraje	
61	Borová Lada, Zahrádky, pastvina pod silnicí	seč	-	výhrab	-	Správa NP Šumava	OPŽP
64	Horní Albeřice, Albeřické lomy	seč	-	výhrab	-	Správa KRNAP	
65	Olešnice v Orlických horách, sjezdovka U Žídků	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR RP Východní Čechy	NPO-POPFK externí
66	Horní Brzotice (VÚ Boletice), cílová plocha střelnice	-	-	-	-	Újezdní úřad Boletice	*
68	Nové Hutě, PP Pasecká slat'	seč	pastva	výhrab	-	Správa CHKO Šumava	PPK A
69	Lavičky, V Kučerkách	seč	pastva	výhrab	-	KÚ kraje Vysočina	rozpočet kraje

* management nelze zajistit vzhledem k lokalizaci populace na aktivní střelnici

Tab. 3: Péče o neprioritní lokality hořečku v roce 2022:

Tabulka zahrnuje všechny „živé“ lokality druhu.

č.	Lokalita	3.1.1. Seč	3.1.2. Pastva	3.1.3. Výhrab	3.1.4. Asanace	Péči o lokalitu zajišťuje	Financování
7	Vlkonice, loučka mezi lesíky	seč	-	výhrab	-	KÚ Plzeňského kraje	rozpočet kraje
9	PP Háje, vršky v polích, Onšovice	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ-SK SOUTH LIFE

14	PR Opolenec, u jeskyně	seč	-	-	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
15	PR Opolenec, rozcestí na vrcholu	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
17	PP Úbislav, louka na Z okraji obce	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
18	PP Jaroškov, okraj lomu, Stachy	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
21	PP Čistá hora, Horosedly	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	AEKO + projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
25	Dvorec, louka nad obcí	seč	-	-	-	pěči provádí majitel – nejedná se o hořečkový management	
35	Boletice, vrch Olymp	seč	-	výhrab	asanace	AOPK ČR – RP Jižní Čechy	POPFK - interní
49	Zašovice, Salátův kopec	seč	pastva	-	-	volná krajina (středisko EV Chaloupky)	AEKO - dotace
57	PR Nad Zavírkou, tzv. Machů louka, Javorník	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	AEKO + projekt CZ-SK SOUTH LIFE + krajský rozpočet
67	Horní Štěpánov, svah vrchu Větrák	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP Olomoucko	PPK B
70	NPR Vyšenské kopce, Bártlovy louky, Nové	seč	-	výhrab	-	AOPK ČR – RP Jižní Čechy	PPK A

	Dobrkovice							
72	Domanice, při lesní cestě na SSZ svazích Hradce	-	-	-	-	volná krajina	-	
73	Domanice, bývalé meze s výsadbou lesních kultur na S svazích Hradce	-	-	-	-	volná krajina	-	
74	Rychnov nad Kněžnou, u Červenků	-	pastva	-	-	volná krajina – majitel (nejedná se o hořečkový management)		
75	Trpín, JZ svahy	seč	-	výhrab	asanace	KÚ Pardubického kraje	-	
76	Sudslavice, PR Opolenec, tzv. „Hruštičková louka“	seč	-	výhrab	-	KÚ Jihočeského kraje	rozpočet kraje	

3.2 Péče o druh

Péče o druh probíhá formou podpory stávajících populací výsevem semen do připravených vhodných podmínek vždy v rámci lokality. Toto opatření se provádí dlouhodobě na vybraných lokalitách v oblasti Vysočiny. Na lokalitě Boletice, vrch Olymp (lok. 35) byla v roce 2012 zahájena repatriace druhu. Jednotlivá opatření jsou podrobně monitorována a vyhodnocována.

3.2.2 Podpora stávajících populací

V roce 2022 byla do akcí hrazených v rámci NPO-POPFK zahrnut management lokality v oblasti Českomoravské vrchoviny č. 51 Číchov, stráž u železniční zastávky Číchov. Plánováno bylo šetrné narušení okolí fertilních rostlin (ruční vyhrabání) na ploše 200 m². Narušení drnu bylo provedeno na celé plánované ploše. Po narušení byla do připravených ploch vyklepána semena z odebraných semeníků v blízkosti mateřských rostlin. Tyto plochy jsou dále monitorovány. Na lokalitě bylo v roce 2022 zaznamenáno 8 kvetoucích jedinců.

Na lokalitách č. 13 PR Opolenec, tzv. Vanického louka, 18 PP Jaroškov, okraj lomu, Stachy a č. 68 Nové Hutě, PP Pasecká slat' došlo za účelem zachování co nejvíce semen na lokalitách před sečí k vytřešení semen, příp. byly některé rostliny ostříhány a následně po provedeném managementu, vráceny zpět na plochy. Tato opatření zřejmě probíhají i na jiných lokalitách, bez podrobnější evidence.

3.2.3 Repatriace druhu

Opatření bylo realizováno z NPO-POPFK.

Lok. Boletice, vrch Olymp (lok. 35)

V roce 2022 na lokalitě kvetlo celkem 131 rostlin *Gentianella praecox* subsp. *bohemica*. Stabilně jsou kvetoucí rostliny na lokalitě zaznamenávány od roku 2017, přesevají se a udržují se samovolně i mimo výsevové plochy.

Tab. 4: Vývoj početnosti kvetoucích hořečků na lokalitě Boletice, vrch Olymp od roku 2011

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
počet kvetoucích rostlin	0	1	0	10	0	0	23	1	89	45	67	131

Vzhledem k nižší produkci semen na zdrojových lokalitách a stabilní přítomnosti kvetoucích rostlin na lokalitě, nebyly v roce 2022 založeny nové výsevové plochy. Nadále probíhal monitoring již založených výsevových ploch.

Součástí repatriace je i obhospodařování pokusných ploch a koordinace obhospodařování cílové lokality „Boletice, vrch Olymp“.

3.3 Monitoring

Opatření bylo financováno z NPO-POPFK.

3.3.1 Extenzivní monitoring populací

Monitoring byl v roce 2022 proveden na 57 lokalitách - na celé ploše lokalit a v celé populaci prostým spočtením jedinců, a to v dobře počítatelné fenologické fázi (v plném květu či těsně po odkvětu).

V roce 2022 byl objeven kvetoucí hořeček na již zaniklé lokalitě č. 25 Dvorec, louka nad obcí. Poslední kvetoucí rostliny zde přitom byly pozorovány v roce 2009 (12 ex.). Zda se jedná o potomka původní populace nebo došlo k nezáměrnému zavlečení semen z okolních lokalit, není zřejmé. Lokalita bude dále sledována. Celkový počet lokalit známých po roce 2000 zůstal zachován na čísle 76. K roku 2022 je v ČR 47 „živých“ lokalit *Gentianella praecox* subsp. *bohemica*, respektive lokalit, kde byly kvetoucí rostliny zaznamenány alespoň 1x v přechozích 10ti letech.

Jak vyplývá z monitorovací zprávy, loňský rok byl co do počtu kvetoucích rostlin mírně nadprůměrný. Na všech známých lokalitách bylo loni zaznamenáno celkem 14 982 kvetoucích rostlin na 31 lokalitách. Nejbohatší lokalitou byla č. 54 Dobrá Voda, u hájovny Pustina s počtem 3773 jedinců. Zároveň se jedná o lokalitu, na které se za dobu realizace záchranného programu podařilo početnost hořečků navýšit nejvíce. Podrobné údaje jsou součástí přílohy.

Tab. 5.: Počty kvetoucích exemplářů *Gentianella praecox* subsp. *bohemica* na **prioritních** lokalitách v České Republice za období od r. 2017. Barva pole označuje vhodnost managementu lokality (zelená – dostatečný, oranžová – ne zcela dostatečný nebo ne zcela vhodně načasovaný, červená – nevhodný nebo žádný). Číslo v závorce označuje další dvouleté exempláře hořečků nalezené na lokalitě, které však byly v době monitoringu již zcela suché (nepřinesly tudíž žádná semena). Na lokalitách č. 2 Hartmanice, ochránářský koutek Hamižná a č. 13 PR Opolenec, Vanického louka, dochází ke křížení s druhem *G. amarella* a jsou uvedeny i počty *Gentianella amarella* a jejich kříženců.

č.	název	2017	2018	2019	2020	2022
2	Hartmanice, ochránářský koutek Hamižná	33	0	6	8	21 GB + 1 GB/ G×A + 2 G×A + 10 GA
3	PP Kozlovská stráň	179	0	6	22	25
6	Vlkonice, louka pod lesem	337	19	174	137	195
8	PP Háje, osamocený holý vršek, Onšovice	2755	61	15	2173	1059
13	PR Opolenec, tzv. Vanického louka	392 GB + 411 GB/ G×A + 197 G×A + 941 GA	207 GB + 47 GB/G×A + 223 G×A + 937 (26) GA	123 GB + 89 GB/G×A + 435 G×A + 190 (10) GA	483GB + 60 GB/ G×A + 259 G×A + 569 GA	271 GB + 21 GB/ G×A + 94 G×A + 155 GA
26	NPP Pastviště u Fínů, Albrechtice u Sušice	1	1	17	0	3
29	PR Kralovické louky, Kralovice	0	0	0	0	0
30	PR Dobročkovské hadce, Dobročkov	1152	35 (8)	69	798	1839
31	PP Svatý kříž, JZ svahy, Chvalšiny	1264	184	827	2317	923
32	PP Svatý kříž, S až SSZ svahy, Chvalšiny	1399	226	666	1189	310
33	PP Svatý kříž, louka nad městem, Chvalšiny	0	1	0	0	0
34	Podvoří, Volský vrch	8	15	57	2	128
37	Polná na Šumavě, bývalé lůmky	1152	83	493	400	74
38	NPR Vyšenské kopce, louka nad cestou z osady, Vyšný	4	1	3	2	0
39	PP Hroby, Hroby	342	258	291	1162	495
42	PR Hořečky, Olešnice v Orlických horách	1479	375	2357	717	381
46	PP Kamenný vrch, Heraldice	0	0	0	0	0
47	PP Na Kopanínách, Radonín	0	0	0	0	0
48	PP Na Jalovci, Číchov	118	66 (GB) + 13 (GA)	2	1	27
51	Číchov, stráň u železniční zastávky	196	0	5	8	8

	Číchov					
52	PP U Žlíbku, Protivanov	238	12 (2)	20	31	214
54	Dobrá Voda, u hájovny Pustina	661	1023	330	4252	3773
55	Slučí Tah, okraj cesty	1595	91	738	2156	2671
56	PR Nad Zavírkou, tzv. Šťouralova louka, Javorník	0	0	0	0	0
59	PP Pohorsko, louka pod studánkou	111	150	183	85	296
61	Borová Lada, Zahradky, pastvina pod silnicí	10	38	9	49	88
62	PR Štíří důl, Vojnův Městec	0	0	0	0	-
64	Horní Albeřice, Albeřické lomy	85	1	23	0	2
65	Olešnice v Orlických horách, sjezdovka U Žídků	0	0	0	0	0
66	Horní Brzotice (VÚ Boletice), cílová plocha střelnice	56	0	155	165	2
68	PP Pasecká slat', Nové Hutě	119	429	282	793	1703
69	Lavičky, „V Kučerkách“	3	11	22	12	33

Tab. 6.: Počty kvetoucích exemplářů *Gentianella praecox* subsp. *bohemica* na **neprioritních** lokalitách v České Republice za období od r. 2017. Barva pole označuje vhodnost managementu lokality (zelená – dostatečný, oranžová – ne zcela dostatečný nebo ne zcela vhodně načasovaný, červená – nevhodný nebo žádný). Žlutá barva označuje lokalitu zaniklou. Na lokalitě č. 15 PR Opolenec a č. 18 Jaroškov dochází ke křížení s druhem *G. amarella* a jsou uvedeny i počty *Gentianella amarella* a jejich kříženců.

č.	název	2017	2018	2019	2020	2022
1	Chvalšovice, louka u obce	0	0	-	-	-
4	Vlkonice, bývalá cesta	0	0	0	0	-
5	Vlkonice, louka v obci	0	0	0	0	-
7	Vlkonice, loučka mezi lesíky	2	1	0	0	0
9	PP Háje, vršky v polích, Onšovice	3	0	0	82	25
10	Onšovice, stráně nad Spůlkou	0	0	0	0	0
11	Dolany, stráně nad potokem	0	0	0	-	-
12	Dolany, louka u kóty 647,5	0	0	0	0	0
14	PR Opolenec, u jeskyně	0	0	0	0	0

15	PR Opolenec, rozcestí na vrcholu	3 (GB) + 3 G×A + 37 GA	0 GB + 0 G×A + 58 GA	1 GB + 0 G×A + 48 GA	0	0 GB + 2 G×A/GB + 28 GA
16	Bošice, na návsi	0	0	0	0	-
17	PP Úbislav, louka na Z okraji obce	10	0	2	75	28
18	PP Jaroškov, okraj lomu, Stachy	43 GB (3 GB/ G×A, 10 G×A, 1 GA/ G×A, 2 GA)	1 GB + 22 G×A, + 24 GA)	69 GB + 120 G×A + 280 GA + 20 GB/G×A	252 GB + 87 G×A + 36 GA + 11 GB/ G×A + 1 GA/ G×A	35 GB + 12 G×A, 2 GA + 1 GB/ G×A + 0 GA/ G×A
19	Zdíkov, Drviště, jáma v pastvině	0	0	0	0	0
20	PP Na Vysokém, Krušlov	0	0	0	0	-
21	PP Čistá hora, Horosedly	2	0	0	2	5
22	Stachy, Jáchymov, pastvina nad samotou Z obce	-	-	-	-	-
23	Nový Dvůr, pod transformátorem	-	-	-	-	-
24	Lštění, pastvina u kaple	0	0	0	-	0
25	Dvorec, louka nad obcí	0	0	0	0	1
27	Albrechtice u Sušice, nad samotou U Fínů	0	0	0	0	0
28	Horní Kožlí, SV okraji obce	-	-	-	-	-
35	Boletice, vrch Olymp	23	1	89	45	131
36	Beníkovice, svahy kóty 648 m n. m.	-	-	-	-	-
40	Černý Důl, lom na Bíneru	0	0	0	0	-
41	Pod Machovskými Končinami u Machova	0	0	0	0	-
43	Olešnice v Orlických horách, u přechodu Čihalka	0	0	0	0	0
44	Částkovice, na SZ okraji obce	-	-	-	-	-
45	PP Jersínská stráž, Jersín	0	0	0	0	-
49	Zašovice, Salátův kopec	2	0	0	0	0
50	Bory, Těšíkův mlýn	-	-	-	-	-
53	Kvilda, Vilémov, u čističky odpadních vod	0	0	0	0	0
57	PR Nad Závírkou, tzv. Machů louka, Javorník	1	0	0	0	0
58	Javorník, Tejmlův, u chat č. p. 14 a 73	0	0	0	0	-
60	Borová Lada, Zahrádky, pastvina nad	0	0	0	0	-

	silnicí					
63	Radostín, Radostínská stráž u Padrtin	0	0	0	0	-
67	Horní Štěpánov, svah vrchu Větrák	0	0	0	0	0
70	NPR Vyšenské kopce, Bártlovy louky, Nové Dobrkovice	718	10	63	154	195
71	Rovná, lom na Zbuši	0	0	0	0	0
72	Domanice, při lesní cestě na SSZ svazích Hradce	0	0	0	0	0
73	Domanice, bývalé meze s výsadbou lesních kultur na S svazích Hradce	0	0	0	0	0
74	Rychnov nad Kněžnou, u Červenků	6	?	0	0	0
75	Trpín, JZ svahy	15	0	0	2	0
76	Sudslavice, PR Opolenec, tzv. „Hruštičková louka“	1 (4 G×A, 626 GA)	0	0	0	0

3.3.2 Záznam managementu a stavu lokalit v současnosti a minulosti (součást doprovodného monitoringu)

Monitoring počtu jedinců na každé extenzivně monitorované lokalitě bude kombinován se záznamem o kvalitě managementu se zaměřením na:

a) co nej přesnější záznam způsobu obhospodařování lokality v sezóně (datum seče, pastvy, intenzita pastvy, způsob likvidace posečené biomasy – odstraněna na zeleno, usušena na lokalitě, ponechána na lokalitě apod.);

b) narušení vegetačního krytu na lokalitě (např. rytí prasat, intenzivní sešlap, projetí buldozeru, čerstvé koleje od vozidel apod.);

c) subjektivní zhodnocení nárůstu biomasy a jejího zapojení;

d) subjektivní odhad vlivu obhospodařování na populaci.

Doprovodný monitoring byl loni proveden na 57 lokalitách. Záznam a hodnocení kvality managementu v roce 2022 vč. návrhu opatření pro další sezónu jsou uvedeny v příloze tohoto dokumentu.

3.3.4 Monitoring stavu rostlin (tzv. intenzivní monitoring)

Monitoring stavu rostlin byl proveden na 22 lokalitách. U populací do 30 exemplářů u všech jedinců, u populací větších u 30 standardizovaně vybraných jedinců. Monitoring spočívá v následujícím záznamu u každé rostliny:

a) zda je rostlina posečena, ukousnuta či jinak poškozena,

b) celková výška rostliny a počet internodií (u posečených či ukousnutých rostlin se zaznamenává celková výška a výška posečení, ukousnutí či poškození,

c) celkový počet květů (respektive plodů),

d) odhadem procento květů (plodů), která pravděpodobně nepřinesou semena. (Jde o vzácně, většinou pak ale masivně zaznamenané vyžírání semeníků.)

Primární data byla dodána AOPK ČR. Výsledky intenzivního monitoringu (zejména data o posečení) jsou zpracovány ve formě doporučení do monitorovací zprávy tak, aby v následujícím roce byl management nastaven lépe např., aby nedocházelo k špatně načasované seči a posečení jedinců atd. Data o životaschopnosti populací nelze vyhodnocovat pro každý rok, jedná se o zjištění dlouhodobějších trendů a budou vyhodnoceny v delším časovém intervalu.

Cílem opatření je získat přehled o životaschopnosti jedinců v populaci a přibližně odhadnout produkci semen. Velké rozdíly v životaschopnosti jednotlivých rostlin panují jak mezi lokalitami, tak mezi jednotlivými sezónami a neexistuje zde jednoduchá přímá úměra.

Tab. 7.: Seznam lokalit, kde byl proveden intenzivní monitoring:

3	PP Kozlovská stráň, Kozlov
6	Vlkonice, louka pod lesem
8	PP Háje - osamocený holý vršek, Onšovice
17	PP Úbislav, louka na Z okraji obce, Úbislav
18	PP Jaroškov - okraj lomu, Jaroškov
19	Zdíkov, Drviště, jáma v pastvině
21	PP Čistá hora, Horosedly
29	PR Kralovické louky, Kralovice
30	PR Dobročkovské hadce, Dobročkov
31	PP Svatý kříž – JZ svahy, Chvalšiny
32	PP Svatý kříž – S až SSZ JZ svahy, Chvalšiny
33	PP Svatý kříž – louka nad městem, Chvalšiny
34	Podvoří, Volský vrch
37	Polná na Šumavě, bývalé lůmky
39	PP Hroby – úvozová cesta, Hroby
42	PR Hořečky, Olešnice v Orlických horách
51	Číchov, stráň u železniční zastávky
52	PP U Žlábku, Protivanov
55	Slučí Tah, okraj cesty
56	PR Nad zavírkou, Šťouralova louka, Javorník
59	Pohorsko
64	Horní Alberice, Alberické lomy

3.5 Výchova a osvěta

3.5.4 Provoz webových stránek druhu a jeho záchranného programu

Opatření nevyžadovalo finanční zajištění.

V roce 2022 byly průběžně aktualizovány webové stránky druhu v rámci www.zachranneprogramy.cz s cílem uveřejnit odborné informace o *G. praecox* subsp. *bohémica*, vlastní záchranný program, ochranářské publikace a studie, aktuální údaje o stavu lokalit a novinkách v ochraně druhu.

Prezentace záchranného programu druhu veřejnosti probíhá též na facebooku <https://www.facebook.com/zachranneprogramy>

Shrnutí:

- Počet 76 známých lokalit hořečku zůstal v roce 2022 nezměněn. Celkem 29 lokalit druhu lze považovat za zaniklé popř. pravděpodobně zaniklé.
- Z 32 prioritních lokalit druhu, lze 3 označit za zaniklé. Management byl v roce 2022 prováděn s výjimkou jedné na všech zbývajících lokalitách, z čehož na 18 byl hodnocen jako **optimální** popř. **dostatečný**, na 9 lokalitách jako **ne zcela dostatečný**. Jako **zcela nevhodný** byl vyhodnocen management na 1 lokalitě. **Žádný** management nebyl ani v tomto roce realizován na lokalitě Horní Brzotice (VÚ Boletice), cílová plocha střelnice (lok. č. 66), která se nachází na aktivní dělostřelecké střelnici. Na základě výsledků provedeného monitoringu je zřejmé, že péče o většinu prioritních lokalit se daří zajistit a probíhá v souladu s nároky druhu. V rámci 44 neprioritních lokalit lze 26 považovat za zaniklé. Na zbývajících byl realizován management různé úrovně na 15 z nich.
- V roce 2023 by měl být nadále dále kladen důraz na udržení a zkvalitnění péče o biotop na **prioritních lokalitách**.
- Na všech známých lokalitách bylo v roce 2022 zaznamenáno celkem 14 982 kvetoucích rostlin a z toho pohledu lze tento rok hodnotit jako mírně nadprůměrný. V rámci soustavného monitoringu od roku 2000 se jedná celkově o sedmou nejvyšší hodnotu. Celkem tři lokality také loni zaznamenaly své maximum. Kvetoucí rostliny ale byly přítomny pouze na 31 lokalitách z celorepublikového počtu 47 živých populací.

Příloha:

Monitoring hořečku mnohotvarého českého (*Gentianella praecox* subsp. *bohemica*) v ČR (sezóna 2022), RNDr. J. Brabec, ZO ČSOP Silvatica

Zkratky:

AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky

AOPK ČR – RP – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky – Regionální pracoviště

ČOV – čistírna odpadních vod

EVL – Evropsky významná lokalita

CHKO – Chráněná krajinná oblast

NP – Národní park

NPP – Národní přírodní památka

NPR – Národní přírodní rezervace

LIFE – finanční nástroj EU pro životní prostředí a klima

OPŽP – Operační program životní prostředí

NPO-POPFFK – Národní plán obnovy – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny

POPFFK – Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny

PP – Přírodní památka

PPK – Program péče o krajinu

PR – Přírodní rezervace

PRV – Program rozvoje venkova

RP – Realizační projekt

SCHKO – Správa chráněné krajinné oblasti

VÚ – Vojenský újezd

ZP – Záchranný program

